

Голубович І. В.

доктор філософських наук, професор,
кафедра філософії,
Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова

**«UNIVERSUS MUNDUM» П. БІЦІЛЛІ ТА
УНІВЕРСАЛІЇ КУЛЬТУРИ**

О. КИРИЛЮКА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Пошук інваріантних елементів культури, виділення універсальї культури – одна з головних проблем філософії культури, культурології, культурної антропології та інших міждисциплінарних напрямків Humanities. Мета даної публікації – представити дві версії репрезентації універсальних вимірів культури, які були створені в Одесі в різні епохи двома видатними вченими-гуманитарями Петром Біциллі та Олександром Кирилюком.

П. М. Біциллі, професор історико-філологічного факультету Імператорського Новоросійського університету, історик-медієвіст, теоретик культури, в 1919 р. публікує книгу «Елементи середньовічної культури» (Бицилли П. М. Элементы средневековой культуры. Одесса: Гносис, 1919. 167 с.). На прикладі середньовічної свідомості і відповідної картини світу він демонструє одну з базових черт світогляду – напружене прагнення єдності, універсальності, бажання охопити світ в цілому, «universus mundus». «Universus mundus» – так позначений найбільш змістовний розділ «Елементів середньовічної культури», поряд з розділами «Humana universitas», «Historia universalis». За висловом П. М. Біциллі, ідея єдності гіпнотизує розум. «Загіпнотизований розум» породжує складний комплекс ідей, упорядкованих двома базовими принципами символічності та ієрархічності, а також розмаїття містичних візій, які в режимі герменевтичної мікроскопії віртуозно досліджує одеський вчений. Його доля після еміграції в 1920 році вже буде пов'язана зі Скоп'є (Королівство сербів та хорватів) та столицею Болгарії Софією.

Сучасний одеський філософ Олександр Кирилюк, створює власну теорію універсальї культури вже на інших теоретико-

методологічних засадах: структурно-семіотична традиція та доробок київської світоглядно-антропологічної філософської школи, фундатором якої можна з певними припущеннями вважати В. Шинкарука. О. Кирилюк представляє серію монографій зі спільною назвою – «Універсалії культури і семіотика дискурсу» («Універсалії культури і семіотика дискурсу. Миф» (1996), «Універсалії культури і семіотика дискурсу. Казка та обряд», «Універсалії культури і семіотика дискурсу. Новелла» [1; 2; 3]. В даній авторській версії універсалії культури тлумачаться як категорії граничних підстав (народження, життя, смерть та безсмертя). Вони функціонують як структуроутворюючі фактори різних типів дискурсу (міф, казка, новела та ін.) та постають фундаментом світовідношення людини, а також глибинними смисловими елементами сюжетів, образів, персонажів архетипових текстів культури.

В даній публікації ми зробили лише попередню інтродукцію, вступ для подальшого символічного діалогу про таємницю універсалій культури в режимі «великого часу» та в модусі «*philosophia perennis*».

Список використаної літератури

1. Кирилюк О. С. Універсалії культури і семіотика дискурсу. Казка та обряд. Видання друге, доповнене та виправлене. Одеса: Автограф / ЦГО НАН України, 2005. 372 с.
2. Кирилюк О. С. Універсалії культури та семіотика дискурсу. Новела: монографія. Київ-Одеса: ЦГО НАН України. Одеська філія, 2023, 290 с.
3. Кирилюк О. С. Доповіді та статті. 1977–2020 рр.: ювілейна зб. наукових праць до 70-річчя проф. О. С. Кирилюка. Київ-Одеса: Національна академія наук України. Центр гуманітарної освіти, 2021. 776 с.